

Snoeien van houtige siergewassen

Inleiding

In de siertuin worden bomen en heesters gesnoeid om een slechte groei en vorm te corrigeren, een betere bloem- en vruchtvorming te bevorderen en om oude houtgewassen te verjongen.

Goed gereedschap is het halve werk

Voor het snoeien wordt een stevige snoeischaar gebruikt, die prettig in de hand ligt en mooie gladde wonden maakt. Een snoeischaar met lange handgrepen is een prima hulp voor takken die hoog zijn ingeplant en om gedoornde takken uit struiken en hagen te lichten. Dikke takken kunnen ook afgezaagd worden met een snoeizaagje. Voor de vormsnoei is het werken met een zogenaamde schapenscheerschaar prettig.

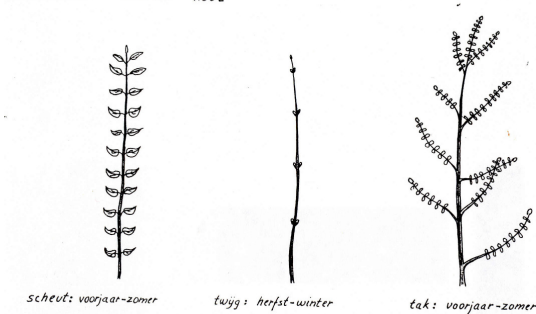
Verskillende soorten hout

Er bestaat vaak verwarring in de benoeming van het te snoeien hout. Voor de goede orde:

- Een scheut vormt zich in het voorjaar en de voorzomer. Hij is bebladerd, kruidachtig (buigzaam en groen) en onvertakt.
- Een twijg is een scheut in zijn eerste winter: de inmiddels verhoutte, onbebladerde scheut. Bij wintergroene struiken blijven de twijgen in de winter het blad behouden.
- Ná de eerste winter gaat de twijg uitlopen, krijgt zijscheutjes en is daarmee tot tak bevorderd.

Takken worden voortdurend ouder en vormen steeds weer zijscheuten die weer overwinteren als twijgen: zo kunnen struiken uit één-, twee-, drie- en meerjarige takken bestaan. Eén-, twee-, drie- of meerjarige scheuten of twijgen bestaan dus niet.

Verskillende soorten hout

III.: Ben Dresden

Manieren van snoeien

Men onderscheidt twee belangrijke manieren van snoeien:

- Snoei met het doel de boom te vormen. Belangrijk in de jeugd!
- Snoei met het doel de struiken te verjongen en veel bloemknoppen te vormen.

Het snoeien van bomen

Een boom bestaat uit een stam waaraan zijtakken groeien. De stam zal harder groeien dan de zijtakken. Aan het eind van een tak bevindt zich een eindknop die meestal voor verlenging van de tak zorgt. Er lopen echter meer knoppen uit. Omdat de groei aan de uiteinden en in verticale richting het krachtigst is, zullen zich vooral in de kop en aan de buitenkant van de boom de meeste scheuten ontwikkelen.

Bij jonge bomen wordt het teveel aan takken en twijgen vroegtijdig weggenomen, zodat de overblijvende takken en twijgen alle energie kunnen gebruiken om zich normaal te kunnen ontwikkelen. Gedurende de eerste jaren blijft u deze vormsnoei toepassen, er steeds voor zorgend dat de kroon zich regelmatig ontwikkelt. Daarbij moet erop gelet worden dat de harttak in goede verhouding is met de overige takken. Oude bomen worden eigenlijk alleen gesnoeid wanneer de kronen van de bomen te zwaar en te breed uitgegroeid zijn, waardoor de kans op takbreuk ontstaat.

Houd bij het snoeien van bomen de volgende algemene regels in acht:

- Voor de opbouw van de kroon worden de best geplaatste takken, regelmatig verspreid naar alle kanten, gehandhaafd.
- Knip nooit meer dan 20% van de totale bladmassa weg.
- Snoei takken die voor het model niet gebruikt kunnen worden zo jong mogelijk weg. Zie het niet nog een jaartje aan.
- Kruisende takken belemmeren elkaar in groei. Ze schuren en veroorzaken verwondingen. De takken worden zo weggesnoeid dat steeds één vrijstaande tak, overblijft.
- Takken die teruggroeien – in de richting van de stam – moeten weggesnoeid worden.
- Snoei takken vlak boven een naar buiten gericht oog.

In de regel snoeit men de bomen in de rustperiode: tussen het afvallen en uitlopen van de bladeren. Er zijn echter uitzonderingen. Bomen met een sterke sapstroom worden liever aan het eind van de zomer, in september of oktober, gesnoeid.

Voorbeelden: berk – *Betula*, esdoorn – *Acer*, tulpenboom – *Liriodendron*, walnoot – *Juglans*.

Het snoeien van heesters

Heesters, ook wel struiken genoemd, vormen geen doorgaande stam en hebben hun vertakking vlak boven de grond. In siertuinen worden heesters vanwege hun sierwaarde (bloemen, vruchten, mooi blad) aangeplant. De manier en het tijdstip van snoeien is dan ook gericht op dit doel.

Voorjaarsbloeiers (hoofdbloei vóór 1 juli)

Deze bloeien op het hout dat het vorige jaar (en de jaren daarvoor) is gegroeid. Ná de bloei worden alle takken die gebloeid hebben zo diep mogelijk afgesnoeid, liefst tot vlak boven de grond. De eenjarige, nog onvertakte twijgen, die nu gaan uitlopen of net zijn uitgelopen, laten we staan. Is er maar weinig jong schot vanuit de grond ontsproten dan worden de uitgebloeide takken tot de laagst geplaatste jonge twijgen afgeknipt. Knip oude uitgebloeide takken echter nooit op 1 meter hoogte of hoger af. Dicht bij de snijwond groeit dan een hele bos nieuwe scheuten en het onderste gedeelte van de struik wordt kaal.

Voorbeelden:

Chinees klokje – *Forsythia*, jasmijn – *Philadelphus*, ranonkelstruik – *Kerria*.

Nota bene. Struiken die zowel in het voorjaar bloeien als in het najaar bessen geven, worden alleen maar uitgedund. Na de bloei worden enkele oude takken zo diep mogelijk weggenomen. De jonge takken blijven staan: hieraan verschijnen in het najaar dan de vruchten. U mag dit snoeien ook wel eens een jaartje overslaan. Voorbeelden:

Japanse kwee – *Chaenomeles*, mahoniestruik – *Mahonia*, liguster – *Ligustrum*.

Zomerbloeiers (hoofdbloei ná 1 juli)

Alle twijgen en takken worden in maart-april ingesnoeid. Elke scheut die in het voorjaar en de voorzomer gevormd wordt, kan bloeien. De struiken bloeien dus op het zogenaamde jonge hout – de scheuten.

Voorbeelden:

Vlinderstruik – *Buddleja*, hertshooi – *Hypericum*, ganzerik – *Potentilla*. Ook pluimhortensia en de *Hydrangea arborea* 'Annabelle' kunnen in het voorjaar diep worden ingesnoeid.

Nota bene. De *Hydrangea macrophylla* – de hortensia met de bolle bloeiwijze – is een uitzondering onder de zomerbloeiers. Haal ieder jaar éénderde van de oudere takken weg.

Struiken met mooi gekleurd hout

Bij deze struiken zijn de twijgen het mooist van kleur. De bloemen en vruchten zijn niet van zoveel betekenis. Deze struiken moeten in maart-april diep worden ingesnoeid, waardoor in de voorzomer en zomer veel nieuwe scheuten gevormd worden met een prachtige kleur.

Voorbeelden:

Kornoelje, rood – *Cornus alba* 'Sibirica', kornoelje rood, roze, perzikgeel – *Cornus sanguinea* 'Midwinter Fire'.

Halfheesters (mogen niet door het kale hout gesnoeid worden)

Ook bij de halfheesters onderscheiden we voorjaars- en zomerbloeiers.

Bij de **voorjaarsbloeiers** worden de takken na de bloei zó ingekort dat onder de plaats waar geknipt wordt nog wat groen blijft zitten. Alleen in dat geval loop het oude hout weer gemakkelijk uit.

Voorbeelden:

Brem – *Cytisus*, dopheide – *Erica*, rozemarijn – *Rosmarinus*, scheefbloem – *Iberis*.

De takken van de **zomerbloeierende** halfheesters worden in het voorjaar ingekort, maar ook weer zo, dat onder de plaats waar geknipt wordt nog wat groen, of een aanhechting van groen, blijft zitten.

Voorbeelden:

Heiligenbloem – *Santolina*, hebe – *Hebe*, lavendel – *Lavandula*, zonneroosje – *Helianthemum*.

Rozen: een verhaal apart

Rozen zijn natuurlijk ook heesters, maar worden hier apart behandeld, omdat de snoei extra zorg vraagt. De snoei is er namelijk mede op gericht zoveel mogelijk licht en lucht tot het hart van de rozenstruik te laten doordringen. Dit komt de gezondheid ten goede.

Het snoeien van enkele groepen rozen

- Theehybriden (grootbloemige rozen) en trosrozen zijn zomerbloeiers; ze bloeien op scheuten, die in het voorjaar gevormd worden. In maart wordt al het dunne, dode en oude hout verwijderd. Handhaaf 3 – 5 twijgen die het jaar daarvoor gegroeid zijn. Deze worden ingesnoeid boven een laag geplaatst oog dat naar de buitenkant van de struik is gericht. De ingesnoeide twijgen zijn in totaal niet langer dan ± 10 cm.
- Botanische, wilde en heesterrozen hoeven praktisch niet gesnoeid te worden. Eens in de paar jaar is verjongingssnoei op zijn plaats. Haal hiertoe de oudste takken tot diep in de struik weg en verwijder de dunne sprietten.
- Stamrozen hebben een onderstam die een flink stuk boven de grond uitsteekt. De roos, die op hoogte is geoculeerd, kan van verschillende afkomst zijn. De roos boven de oculatieplaats wordt daarom zo gesnoeid als die van de groep waaruit de betreffende stamroos afkomstig is.
- Doorbloeierende klimrozen worden in maart gesnoeid. Lange eenjarige, groene, soms groenbruine, onvertakte twijgen laten we staan. Ze dragen de meeste bloemen. Tweejarige takken kunnen ook nog goed bloeien, maar de zijtwijgjes hierop (herkenbaar aan de uitgebloeide bloemen van vorig jaar) moeten dan wel op 2 ogen (± 3 cm) worden ingekort. Driejarige takken, te herkennen aan de ingeknipte takken van vorig jaar, moeten zo laag mogelijk worden afgeknipt.
- Eénmaal bloeiende (klim)rozen bloeien op takken die het jaar ervoor zijn gevormd. Na de bloei worden de bloemtakken zo laag mogelijk afgeknipt terwijl de jonge scheuten (bij de klimroos heel lang) gespaard blijven.

Klimplanten

Vroegbloeierende clematis- en kamperfoeliesoorten en naaktbloeierende jasmijn worden na de bloei uitgedund. De takken die gebloeid hebben mogen worden weggesneden. Bovendien mogen bij oudere klimstruiken eens in de 3 à 4 jaar oude takken geheel tot de grond worden weggeknipt.

Zomerbloeierende clematis, passiebloem, bruidssluijer en de kamperfoelie die na 1 juli bloeit, worden in het voorjaar diep ingesnoeid. Dit houdt in dat u nog ongeveer 30 cm hout laat staan.

Blauwe regen (*Wisteria*): ervan uitgaande dat al een geraamte van gesteltakken – hoofdtak en belangrijke zijtakken – aanwezig is, worden de daarop groeiende eenjarige twijgen in het voorjaar op 2-3 ogen afgeknipt. Om bloemknopvorming te bevorderen, worden de nieuwe scheuten in juli op 4-5 ogen (bladeren) teruggeknipt.

Tekst: Fieke Hoogvelt